

Jean-Luc Nancy*

Mrtvo telo

V francoskem jeziku se pomen izraza »mrtvo telo« [corps mort] – z ali brez veza-ja [corps-mort] – nanaša na neko težko, gmotno maso (železa, betona, kamna), ki jo je v pristaniščih najti na dnu morja in s katero je mogoče privezati in fiksirati čoln ali ladjo preko verige ali kabla (če se ladja oddalji na odprto morje, potem jo veriga počaka privezana na plovcu); za razliko od sidra ne more drseti po morskem dnu, kakor je tudi ni mogoče potegniti na krov in odpeljati s seboj.

Mrtvo-telo: masa težine [*masse pesante*], masa neke odložene, opuščene, inhibirane, inertne težine – *in-ars*, brez umetnosti, brez veščine, brez procedure; telo brez kapacitete, brez potenciala, telo, ki ni več ničesar sposobno, celo biti telo ne, kar po eni strani zaenkrat še vedno je in kar se po drugi strani že začinja razdirati, razkrajati, razpadati: telo, ki se razgalja in razločuje samo od sebe. Telo, ki ni več telo, ne-več-telo, to pomeni: ne več neka sestavljena, kompaktna, poenotena masa svoje lastne težine. Prah ne more biti telo ravno v meri po kateri je zgolj zrnce takšnega prahu, prav tako kakor turbulenca ne more biti telo kolikor predstavlja prekinitev ekspanzije toka.

Prah, ki se v prah povrne, nesvetni mulj [*limon immonde*], invaliden in mizeren, ki se vrača k svojemu zemeljskemu izvoru in tam pridobi ime »truplo« [*cadavre*], kar bo v naslednjem koraku zopet pustil za seboj, da bi postal brezimna reč – tako govori v krščanstvo konvertiran Kartazan Tertuljan, ko omenja tisto *nekaj-ne-ved-kaj kar nima imena v nobenem jeziku: Post totum ignobilitatis elo-gium, caducae in originem terram, et cadaveris nomen; et de ipso quoque nomine periturae in nullum inde jam nomen, in omnis jam vocabuli mortem.*

Telo mrliča, tole telo, tole mrtvo telo pred menoj, tale kadaver, tole truplo: ne preprosto negibno, temveč fiksirano, z neko strašansko silo izkazujoč upor temu, da bi se premaknilo – čista odpoved znaku *qua* znaku. Ne, ono me ne vidi, niti ne sliši, toda jaz vidim, slišim, vonjam – *njo*: vidim in prepoznavam tole smrtno telo mrliča, toda prepoznavam ga kot smrt in ravno kot tako je ne

* Université de Strassbourg, Francija

morem prepoznati; vsaj ne dokler me ne bo mene samega doletela, toda takrat bo že prepozno za kakršno koli spoznanje.

Smrt: ne morem je prepoznati, ker je ne poznam in je nikoli nisem poznal. Nikoli ni imela takšnega izraza, nikoli prav takšnega, kakršnega ima na obrazu tega mrliča tu pred menoj. Vselej že se lahko začuti njeno prisotnost, kako drsi skozi svoj večni spanec, toda sedaj ne spi več: sploh ne gre za spanje, pa naj bo tudi večno, temveč za začetek svoje lastne dislokacije; odloženo začenjanje, nekoliko posneto preko zaustavitve, ki jo izvaja sama narava pred dezorganizacijo telesa (prav to zaustavitev poskušajo posnemati razno razne tehnike mumifikacije, nagačenja in podobnega, ki iz trupla delajo mumijo).

Kadaver [*cadavre*]: etimološko poreklo termina lahko najdemo v latinskem *cadere*, padati; kadaver je tisto, kar je padlo in kar se ne bo nikoli več dvignilo, kar ni mogoče ponovno dvigniti. Sama beseda »kadaver« nam daje občutiti bolečino tega padca, prav zato je ne maramo izrekati, še zlasti ne, ko smo neposredno soočeni z mrličem. Obstaja beseda za tiste praktike, ki se ukvarjajo s polaganjem v grobove, za obrtnike-umetnike, ki jih v francoščini imenujemo *pompes funèbres* – ceremonije in svečanosti povezane s polaganjem mrličev v grobove.

Ime »kadavra« ne more trajati, kajti telo pada [*le corps tombe*] niže od besede: nima imena, postaja meso, ki se razkraja v zemljo, prah, pepel – resolucija v delce.

Ime ne more trajati, kakor tudi ne more trajati jezik. Ne da se govoriti, ne da se izrekati mrtvega telesa, prav tako kot mrtvo telo ne zmore več govoriti. Ne gre za dramo, kajti nima ničesar več povedati, toda obenem gre za dramo, *ki* nima nič več za povedati.

76

Mrtvo telo, to je: nič za povedati.

Nič za povedati.

Potemtakem se govori o njem in govori se njemu – govori se v slovo: pozdrav, nasvidenje, adijo, dotika se in objema tisto trdo in hladno telo, meso, kožo, ki ni več telo, meso, koža, temveč oledeneli simulaker. Ali bolje: sploh se ne govori, temveč se dotika [dotikamo se mrliča, mrtvega telesa, preko katerega se smrt

dotika nas samih kot dotikajoče). Ali še raje: sploh se ne dotikamo, ne drznemo se dotikati.

Vse stare zgodovine mrtvih, ki se nam odkrivajo, se nenehno vračajo iz preteklosti v sedanost. Fantazme živih mrtvecev (zombijev, vampirjev, vendar tudi krščanska fantazma vstajenja na sodni dan), juridična formula *mrtvi se prilaščajo živih* [*le mort saisit le vif*], ki evocira kadavre, stoječe izven groba, kako posegajo po žalujočem ali mimoidočem. Verjamemo, hočemo verjeti v kaj takega, toda prav dobro se zavedamo, da tega ni mogoče verjeti, kajti kadaver pomeni popolni odhod, izginotje.

Jokamo, da, solze prihajajo kot primeren način naslavljanja mrtvih, eden izmed načinov, kako se pomešati s tem mrtvim telesom, ki se kaže kot hladna konsistenca, katere rigidnost bo uplahnila, se razbarvala, utekočinila.

Rigor mortis, pallor mortis: vsa smrt je že tu, pred nami, težka in plaketirana, viseča nad vsemi tistimi, ki jih preobraža.

Prevedel Mirt Komel